

BARNEOMBUDET

Helsedirektoratet
postboks 220, Skøyen
0213 OSLO

Vår ref:
20/00687-3

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
25. september 2020

Høringssvar - nasjonal faglig retningslinje for overgrepsmottak

Forslaget til ny Nasjonal faglig retningslinje for kvalitet og kompetanse i overgrepsmottak svarer ut et oppdrag Helsedirektoratet er gitt i [Statsbudsjettet 2016 - kap. 720 Helsedirektoratet - tildeling av bevilgning Kap. 2.4 Spesialisthelsetjenester, kapittel 2.4.4 Spesielle oppdrag](#). Ordlyden i oppdraget er som følger: «Helsedirektoratet skal utarbeide et normerende dokument om tilbud til barn og voksne utsatt for seksuelle overgrep».

Oppdraget omfatter faglige retningslinjer for tilbudet til både barn og voksne. Retningslinjen som nå er på høring, omfatter kun helseforetakenes overgrepsmottak. Disse mottakene tar imot pasienter fra 16 år og oppover. Direktoratet utarbeidet i 2018 retningslinjer for medisinske undersøkelser som foretas på Statens barnehus. Dette er planlagte undersøkelser, og ikke et akutt tilbud slik som på overgrepsmottakene.

Helsedirektoratet har således ikke utarbeidet faglige retningslinjer for undersøkelser av barn under 16 år i akutte tilfeller. Barneombudet går ut fra at grunnen til dette er at barn under 16 år ikke har et eget tilbud om akutte undersøkelser ved mistanke om overgrep. Behovet for akutt undersøkelse av barn har ingen fast struktur, men må løses av den enkelte barneavdeling. Dette innebærer at barn har et tilbud som er ustabil og tilfeldig ut fra kompetanse og kapasitet på den enkelte barneavdeling.

Barneombudet ønsker på nytt å påpeke manglene ved tilbudet om akutt undersøkelse av barn ved mistanke om seksuelle overgrep.

Barneombudet foreslo i sin rapport Helse på barns premisser fra 2013 opprettelse av egne overgrepsmottak for barn. Bakgrunnen for dette var at det kreves spesialkompetanse for å undersøke barn. Dette er det sosialpediatere (spesialiserte barneleger) som kan. Derfor tar ikke overgrepsmottakene imot de under 16 år.

Barneombudet mener barn har rett på samme tilbud som voksne og at det derfor burde sørges for eget akutt tilbud for barn. Vi har ingen mening om hvordan tilbudet organiseres, men skal tilbudet være reelt for barn må man som et minstekrav sørge for en vaktordning som dekker et gitt geografisk område, og som sikrer at sosialpediatere er tilgjengelig for undersøkelse på døgnbasis. Det manglende tilbudet om akutte undersøkelser av barn ved mistanke om overgrep, er en velkjent problemstilling. Det har de siste årene vært et uttalt politisk ønske om å utvikle et bedre akutt tilbud til barn utsatt for seksuelle overgrep.

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no

Regjeringens lanserte i 2013 «Barndommen kommer ikke i reprise - Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom». I tiltak 19 heter det at det skal vurderes å opprette regionale overgrepsmottak for barn som har vært utsatt for vold eller seksuelle overgrep. Helse- og omsorgsdepartementet står som ansvarlig.

I Stortinget er det fattet anmodningsvedtak om saken, se Vedtak nr. 920, 14. juni 2017 «Stortinget ber regjeringen snarest sørge for at det etableres overgrepsmottak i hele landet, som også har kapasitet til å ta imot barn.»

Regjeringen svarte ut vedtaket på følgende måte i statsbudsjettet: Vedtaket ble truffet ved behandling av Dokument 8:110 S (2016–2017), jf. Innst.343 S (2016–2017). Barn som er utsatt for vold og overgrep behandles i spesialisthelsetjenesten i de ordinære barneavdelingene i sykehusene, ikke i egne overgrepsmottak. Anmodningsvedtaket anses som utkvittert gjennom at de regionale helseforetakene i 2017 fikk i oppdrag å lage en plan for å øke kapasitet og kompetanse innen sosialpediatri. I årlig melding for 2017 framgår det at alle regionale helseforetak har utarbeidet slike planer og at arbeidet med å styrke kapasitet og kompetanse innen sosialpediatri i barneavdelingene følges opp i helseforetakene, jf. omtalen under anmodningsvedtak.

Barneombudet mener at det tiltaket det her vises til ikke svarer ut Stortingets vedtak om akuttmottak tilsvarende et overgrepsmottak for voksne. Regjeringen viser til oppdraget om økt sosialpediatrisk kompetanse til å dekke behovet for medisinske undersøkelser av alle barn på Statens barnehus. Dette er planlagte undersøkelser på dagtid, og tilsvarende dermed ikke et overgrepsmottak for barn. Anmodningen fra Stortinget er derfor slik vi ser der utkvittert på feil grunnlag.

I Opptrappingsplan mot vold og overgrep Prop 12S (2017–2021) er problemstillingen fortsatt relevant. I planen heter det at *barn som er utsatt for vold eller overgrep behandles i spesialisthelsetjenesten, fortrinnsvis ved barneavdelinger, og ikke ved overgrepsmottak eller legevakt. Helsedirektoratet foreslo i utredningen Ansvarsforhold og finansiering av sporsikring og skadedokumentasjon at helsepersonell bør ha en plikt til å sporsikre og gjøre skadedokumentasjon. Det ble foreslått en regulering hvor helsetjenesten pålegges et sørgefor-ansvar for et tilbud for personer utsatt for seksualvold eller annen vold.*

Til tross for disse initiativene er det vanskelig å se at det skjer en faktisk endring i praksis. Barneombudet har etter samtaler med Barnelegeforeningen, Helsedirektoratet og andre relevante partnere brakt på det rene at det fortsatt er utfordringer knyttet til det akutte tilbudet til barn.

Spesialisthelsetjenesten har plikt til å tilby øyeblikkelig helsehjelp når det må antas at den hjelpen institusjonen kan gi er påtrengende nødvendig (spesialisthelsetjenesteloven § 3-1). Barneombudet mener det er tilfelle der det er behov for akutt undersøkelse av barn som kan være utsatt for seksuelle overgrep. Disse barna kan ikke vente på en medisinsk undersøkelse på Statens barnehus. Overgrepsmottak for voksne (over 16 år) vil ikke undersøke barn under 16 år, da dette krever særskilt kompetanse. Dette må ses i sammenheng med kravet til forsvarlig behandling i spesialisthelsetjenesteloven § 2-2. Dersom det ikke etableres et tilbud til barn, for eksempel gjennom en vaktordning ved sykehusenes barneavdelinger, vil barn under 16 år mangle et tilbud om akutt undersøkelse ved mistanke om seksuelle overgrep. Barneombudet mener behovet for undersøkelse er like stort for barn som for voksne, og at det manglende tilbudet vil kunne utgjøre diskriminering på grunnlag av alder.

Barneombudet ønsker at Helsedirektoratet på nytt vurderer tilbudet om akutt undersøkelse av barn ved mistanke om overgrep. Vi ønsker en tilbakemelding på om direktoratet mener tilbudet til barn er av tilsvarende omfang og kvalitet som tilbudet til voksne (over 16 år).

Vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.